

Д. П. Урсу

Озенбашли Амет

ОЗЕНБАШЛИ Амет (11. 02. 1893, м. Бахчисарай Таврій. губ., нині АР Крим – 04. 12. 1958, м. Ленінабад, нині Худжанд, Таджикистан, 1993 перепохов. на тер. медресе Зинджирли у Бахчисараї) – кримськотатарський громадсько-політичний діяч, публіцист. Син С.-А. Озенбашли. Закін. Сімфероп. гімназію (1914), навч. на мед. факультеті Новорос. університету в Одесі. Після Лютн. революції 1917 повернувся до Криму, був актив. учасником нац.-визв. руху крим. татар, зокрема був обраний чл. Крим.-мусульман. виконкому, став співзасн. і чл. ЦК партії Міллі-Фірка, співред. г. «Millet». Виступав за союз і співпрацю з УЦР. У липні 1917 у складі делегації крим. татар виїжджав на переговори з очільниками УЦР, у вересні того ж року взяв участь у З'їзді поневолених народів у Києві, де виступив із промовою. У грудні 1917 на 1-му Курултаї (з'їзді) крим. татар у Бахчисараї увійшов до складу Директорії проголошеної Крим. Нар. Респ. як дир. (міністр) нар. освіти. У квітні 1918 став чл. Таврій. губерн. комісаріату, в жовтні того ж року був учасником переговорів делегації Крим. крайового уряду М. Сулькевича з керівництвом Української Держави. Зазнав переслідувань з боку денікінців, після встановлення рад. влади у листопаді 1920 залишився у Криму. Від 1921 – директор Крим. пед. технікуму (с. Тотайкой, нині Ферсманове Сімфероп. р-ну), водночас 1923 завершив мед. освіту в Крим. університеті (Сімферополь); від 1924 – заступник наркома фінансів Крим. Автоном. Соціаліст. Рад. Респ.; від 1927 – лікар у Сімферополі. Автор п'єси «Йылкъынтылар астында» («Під руїнами», Бахчисарай, 1917), кн. «Чарлык акиметинде къырым фаджиясы, яхут татар хиджретлери» («Кримська трагедія часів царату, або Еміграція татар», Сф., 1926), що мала знач. резонанс, а також багатьох статей з історії, етнографії, педагогіки у періодиці. Переклав низку творів Т. Шевченка. 12 квітня 1928 заарешт., 17 грудня того ж року в т. зв. справі партії Міллі-Фірка за звинуваченням у антирад. і контррев. діяльності засудж. до смерт. кари, заміненої 1931

на 10 р. таборів. 1934 достроково звільнений без права проживати у Криму. Працював лікарем у м. Новосибірськ (РФ) і Павлоград (Дніпроп. обл.). Під час 2-ї світової війни виїхав до Румунії, де навесні 1945 знову був заарешт. рад. органами держ. безпеки та вивезений до Москви. 22 вересня 1947 за звинуваченням у колабораціонізмі засудж. до 25 р. ув'язнення. Звільнений 1955 як важко хворий. Мешкав у Таджикистані. Видано кн. вибраних творів О. «Къырым фаджиясы» («Трагедія Криму», Сф., 1997; українською мовою – там само, 2007).

Державний архів

Держ. арх. АР Крим. Ф. Р-20, оп. 3, спр. 10; ф. Р-1188, оп. 3, спр. 68.

Рекомендована література

1. Озенбашлы М. А. Великий Аллах да упокой дух моего родителя // Голос Крыма. 1998, 17 апр.;
2. Амет Озенбашлы – видный общественно-политический деятель Крыма, писатель-публицист: Мат. Междунар. науч. конф. Сф., 1999;
3. Керимов И. Амет Озенбашлы – халкъымызнынъ белли эрбабы // Авдет. 2008, 11 фев.;
4. Последняя рукопись Сабри Айвазова «Дело партии Милли Фирка». Сф., 2009.

Бібліографічний опис:

Озенбашли Амет / Д. П. Урсу // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-76102>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).